

Програма фахового вступного випробування (екзамену) за фахом «Міжнародні відносини» для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю С 3 «Міжнародні відносини», освітня програма «Дипломатія та врегулювання конфліктів».

Укладачі програми: к.і.н., доц.. Парфіненко А. Ю.,
д.і.н., проф. Лиман С. І.,
к.е.н., доц.. Сідоров М. В.
к. пол. н., доц. Панасенко Г. С.,
к.і.н., доц. Онацький М. Ю.

Загальні положення

Програма є основним науково-методичним документом, що регламентує зміст вступного екзамену. Вона спрямована на забезпечення комплексного підходу до оцінки теоретичної та практичної підготовки вступників, до виявлення рівня їх знань.

Мета програми – визначити обсяг і необхідний рівень теоретичних знань та практичних навичок вступника.

Вступник повинен **знати:**

- основні етапи історичного розвитку міжнародних відносин;
- концептуально-теоретичні основи зовнішньої політики країн;
- зміст найважливіших категорій та понять міжнародних відносин, сутність та специфіку принципів міжнародного порядку;
- основні тенденції розвитку глобальної міжнародної системи;
- основні наукові школи та напрями теорії міжнародних відносин;
- історію, демографію, економіку, політичний устрій країн світу;
- структуру та форми державного управління в сучасних державах;
- специфіку, ресурси та тенденції соціально-економічного розвитку країн в останні десятиліття;
- особливості історичного, політичного та культурного розвитку країн світу;
- основні методи, прийоми та функції зв'язків з громадськістю в сфері міжнародних відносин;
- основи сучасної дипломатії;
- ознаки міжнародної організації та їх типології;
- основні методи міжнародних комунікацій;
- визначальні засади зовнішньої політики;
- основи геополітики;
- основи процесу формування міжнародної безпеки;
- визначальні засади зовнішньої політики України;

- позицію України з актуальних проблем сучасних міжнародних відносин;
- сферу дипломатичної культури і правила зносин між різними країнами;
- сучасний стан роботи української дипломатичної і консульської служб;
- базові поняття, умови та правила дипломатичного протоколу і етикету;
- ключові поняття та концепції сучасної теоретичної конфліктології;
- особливості ведення ділових переговорів із зарубіжними партнерами;
- види, структуру, специфіку конфліктів та методи їх вирішення;
- етапи переговорного процесу, стратегії та тактичні прийоми ведення переговорів.

Уміти:

- визначати детермінацію політичного й економічного розвитку держави географічними й історичними чинниками;
- аналізувати існуючий потенціал країн, визначати перспективи їхнього розвитку;
- володіти сучасною концептуальною базою та сучасними підходами зарубіжних та вітчизняних дослідників з проблем регіонознавства;
- здійснювати аналіз різних комунікативних процесів з використанням відповідних моделей, використовувати різні комунікативні засоби для здійснення комунікації;
- аналізувати діяльність міжнародних організацій та практику застосування міжнародних актів у їх діяльності;
- аналізувати стан сучасних дипломатичних відносин на світовій арені;
- виявляти тенденції і закономірності взаємодії, зносин країн на міжнародній арені, ролі української дипломатії у світі;
- оперувати основними поняттями міждержавних угод згідно з дипломатичним протоколом;
- виявляти причини виникнення конфліктів, визначати ознаки їх проявів, типи;
- проводити діагностику конфліктів, обирати адекватний стиль поведінки у конфлікті;
- використовувати технології врегулювання конфліктів;
- правильно обирати стратегію й тактики ведення переговорів;
- виявляти витоки й причини сучасних міжнародних конфліктів на різних рівнях аналізу;
- критично осмислювати основні підходи до врегулювання міжнародних конфліктів різних типів;
- застосовувати наукові підходи та методи для аналізу міжнародних конфліктів.

Порядок створення, організації та роботи фахової атестаційної комісії регламентується Правилами прийому до Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна в 2025 році та Положенням про приймальну комісію Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна.

**Форма екзаменаційного завдання – тести: 50 тестових завдань
(4 бали за кожну вірну відповідь)
Порядок оцінювання тестів**

<i>Кількість вірних відповідей на тести</i>	<i>Кількість балів</i>
50	200
49	196
48	192
47	188
46	184
45	180
44	176
43	172
42	168
41	164
40	160
39	156
38	152
37	148
36	144
35	140
34	136
33	132
32	128
31	124
30	120
29	116
28	112
27	108
26	104
25	100
0-24	0-99

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка фахового вступного випробування складає **не менше 100 балів**.

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ

Тема 1. Міжнародні відносини та світова політика

Історія міжнародних відносин, концептуально-теоретичні основи зовнішньої політики держав. Зміст найважливіших категорій та понять міжнародних відносин, сутність та специфіка принципів міжнародного порядку. Основні тенденції і проблеми світової політики. Європейська підсистема міжнародних відносин на сучасному етапі. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та Африці доби біполярної системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини на пострадянському просторі у першій чверті ХХІ ст. Європейська підсистема міжнародних відносин на сучасному етапі. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході та в Африці у першій чверті ХХІ ст. Міжнародні відносини у Південній Азії та АТР у першій чверті ХХІ ст. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на сучасному етапі. Зовнішня політика України: з часів проголошення незалежності до сучасності.

Тема 2. Конфліктологія та теорія переговорів

Конфлікт як соціальне явище. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів. Процес управління конфліктами. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії. Методи вирішення конфлікту Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів. Зміст та організація підготовки ділових переговорів. Стратегія і тактика переговорів. Проблеми формування переговорної культури. Внутрішньоособистісні та міжособові конфлікти. Групові та міжгрупові конфлікти. Масові конфлікти в сучасному суспільстві. Міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві.

Тема 3. Дипломатичний протокол та консульська служба

Дипломатія та дипломатичні відносини. Види дипломатії. Дипломатичний протокол та етикет: системні положення. Історичні типи дипломатії. Система протокольної служби в Україні. Дипломатична служба України: поняття, основні напрями і форми роботи. Протокол візитів на вищому державному рівні. Консульська служба: поняття, функції і завдання Дипломатичні прийоми, їх призначення та організація проведення. Дипломатичне представництво, його міжнародно-правовий статус та протокольні функції дипломатичного представництва. Дипломатична мова та дипломатичні документи. Дипломатичний етикет. Дипломатичний корпус та його характеристика. Дипломатичне листування: види і порядок підготовки. Дипломатичні служби іноземних держав. Специфіка етики та норм дипломатичного протоколу в зарубіжних країнах. Дипломатичний протокол в ООН і на міжнародних конференціях.

Тема 4. Історія міжнародних відносин

Основні критерії і підходи до періодизації історії міжнародних відносин. Генеза і тенденції розвитку системи міжнародних відносин: Вестфальська та Віденська міжнародні системи. Причини і характер Першої світової війни, співвідношення сил між головними державами та блоками. Утворення Четвертого союзу. Дипломатична боротьба за нейтральні держави. Завершення формування двох ворожих таборів. Капітуляція та вихід з війни союзників Німеччини. Комп'єнське перемир'я. Закінчення світової війни. Створення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Підготовка та причини скликання конференції в Генуї. Рапальський сепаратний договір Росії з Німеччиною 16 квітня 1922 р. Новий меморандум Антанти. Конференція в Гаазі, її направленість і підсумки. Міжнародне значення Генуезької та Гаазької конференцій. Конференція в Локарно, її міжнародне значення. Плани Дауеса та Юнга: зміст і направленість. Пакт Бріана-Келлога та його значення. Міжнародні відносини 1933 –1939 рр. Міжнародні відносини періоду Другої світової війни.

Тема 5. Міжнародне регіоназнавство

Країни пострадянського простору. Історія формування пострадянського простору. Особливості історичного розвитку та переходу до ринку в сучасних умовах. Країни Західної Європи: особливості політичного та соціально-економічного розвитку. США та Канада: особливості історичного та соціально-економічного розвитку. Узагальнена характеристика азіатського регіону. Країни Латинської Америки. Загальна характеристика країн Африки. Латинська Америка як країнознавчий регіон. Мексика й країни Центральної Америки. Країни Карибського басейну. Ла-Платські та Андські країни.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

Міжнародні відносини та світова політика

1. Міжнародні відносини та зовнішня політика другої половини 40-х–60-х рр. ХХ ст.
2. Світова політика у 70-х – 80-х рр. ХХ ст.
3. Завершення «холодної війни» та основні тенденції розвитку світової політики наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст.
4. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.
5. Американська система міжнародних відносин другої половини ХХ – в першій чверті ХХІ ст.
6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст.
7. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та Африці доби біполярної системи міжнародних відносин.
8. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.
9. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин.
10. Міжнародні відносини на пострадянському просторі у першій чверті ХХІ ст.
11. Європейська підсистема міжнародних відносин на сучасному етапі.
12. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході та в Африці у першій чверті ХХІ ст.
13. Міжнародні відносини у Південній Азії та АТР у першій чверті ХХІ ст.
14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на сучасному етапі.
15. Зовнішня політика України: з часів проголошення незалежності до сучасності.

Конфліктологія та теорія переговорів

1. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів
2. Форми та рівні прояву конфлікту. Функції соціального конфлікту.
3. Умови виникнення конфлікту.
4. Механізм виникнення конфлікту.
5. Структура конфлікту.
6. Динаміка конфлікту.
7. Характеристика та типологія поведінки в конфлікті. Фактори впливу на поведінку людини в конфлікті.
8. Особливості аналізу конфліктної поведінки.
9. Діагностика конфлікту. Прогнозування конфлікту.
10. Основні форми управління конфліктом.
11. Імовірні результати конфлікту та форми його завершення.
12. Розв'язання конфлікту. Поступове згладжування протиріч.
13. Прийняття оптимальних рішень у конфліктних ситуаціях.
14. Сутність та основні форми посередництва. Технологія медіації, її результативність та фактори впливу на неї.
15. Типологізація конфліктів у сучасній науці.

16. Внутрішньоособистісний конфлікт: сутність і проблеми попередження та розв'язання.
17. Міжособові конфлікти в сучасному суспільстві.
18. Сутність та типологія групових конфліктів.
19. Міжгрупові конфлікти.
20. Конфлікти в організаціях.
21. Сімейні конфлікти.
22. Сутність та типологія масових конфліктів.
23. Особливості політичного конфлікту.
24. Поняття та причини міжнародного конфлікту.
25. Типологізація міжнародних конфліктів.
26. Сила як об'єкт міжнародного конфлікту.
27. Управління міжнародним конфліктом

Дипломатичний протокол та консульська служба

1. Дипломатичний протокол як політичний інструмент дипломатії.
2. Систематизація та кодифікація норм протоколу в процесі розвитку міжнародних відносин.
3. Специфічні риси протоколу та церемоніалу.
4. Обов'язковість чіткого дотримання норм дипломатичного протоколу в міжнародних відносинах.
5. Зовнішність та поведінка дипломата та ділової людини.
6. Протокольна практика використання протокольного старшинства у різних країнах світу.
7. Правила взаємовідносин старшинства згідно з дипломатичним протоколом.
8. Види і класифікація візитів за суб'єктним складом і метою.
9. Поняття «програма візиту». Організація і проведення конференцій, прес-конференцій, засідань.
10. Класифікація дипломатичних прийомів: офіційні, неофіційні та напівофіційні; з розсадкою, без розсадки; денні та вечірні. Вид і місце прийому.
11. Особливості планування дипломатичних прийомів: вибір дати, місця, часу проведення та формування списку гостей.
12. Особливості організації та проведення візитів офіційних та неофіційних представників держав.
13. Поняття «дипломатичні переговори».
14. Проведення переговорів на найвищому й високому рівнях. Попередня підготовка до проведення переговорів.
15. Протокол ведення переговорів. Підписання міжнародних документів.
16. Поняття «дипломатичне листування», його роль у міжнародних відносинах.
17. Дипломатичний протокол і міжнародне листування.
18. Дипломатичне спілкування, класифікація.
19. Класифікація дипломатичних документів.
20. Основні вимоги до дипломатичних документів.
21. Функції консульської служби.

22. Основні завдання консульського представництва.
23. Документи для регулювання дипломатичних і консульських відносин між країнами.
24. Процедури призначення консула та визначення його функцій.

Історія міжнародних відносин

1. Типологія та періодизація міжнародних відносин.
2. Мета і завдання історії міжнародних відносин як навчальної дисципліни.
3. Основні критерії і підходи до періодизації історії міжнародних відносин.
4. Формування Вестфальської системи міжнародних відносин. Принцип балансу сил.
5. Криза Вестфальської системи міжнародних відносин та перегрупування сил в Європі.
6. Віденський конгрес та криза Віденської системи міжнародних відносин. Принцип легітимізму.
7. Загострення боротьби між великими державами за вплив на Балканах наприкінці ХІХ ст.
8. Троїстий союз 1882 року між Німеччиною, Австро-Угорщиною й Італією.
9. Завершення колоніального поділу світу в останній третині ХІХ ст.
10. Англо-бурські війни.
11. Утворення Четвертого союзу.
12. Російсько-японська війна 1904 – 1905 рр. та її наслідки.
13. Створення Антанти у 1904 – 1907 рр.
14. Балканські війни 1912 – 1913 рр.
15. Зростання міжнародної напруги напередодні Першої світової війни.
16. Міжнародні відносини на завершальному етапі Першої світової війни.
17. Версальський мир 1919 р. – шлях до стабільних відносин між державами чи привід для нової світової війни?
18. Співвідношення сил на міжнародній арені після закінчення Першої світової війни.
19. Створення Ліги націй.
20. Міжнародне значення Генуезької та Гаазької конференцій.
21. Вашингтонська конференція та її рішення.
22. Європа та проблеми колективної безпеки (1925 – 1929 рр.).
23. Зовнішня політика Японії на Сході.
24. Виникнення вогнища війни на Далекому сході (1931 – 1933 рр.).
25. Німеччина на шляху до Другої світової війни.
26. «Мюнхенська змова» та її наслідки.
27. Співвідношення сил напередодні Другої світової війни, її характер, періодизація.
28. Відносини між союзниками по антигітлерівській коаліції на заключному етапі Другої світової війни.
29. Геополітичні наслідки Другої світової війни.
30. Створення та організаційна структура ООН.

Міжнародне регіонознавство

1. Країни пострадянського простору.
2. Республіка Білорусь та Республіка Молдова – особливості історичного розвитку та переходу до ринку в сучасних умовах.
3. Країни Балтії: історія та розвиток в умовах незалежності.
4. Узбекистан: особливості історичного та соціально-економічного розвитку.
5. Республіка Казахстан: особливості історичного розвитку та соціально-економічної модернізації в пострадянський період.
6. Республіка Таджикистан та Республіка Туркменістан – трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи в умовах незалежності.
7. Країни Південного Кавказу: трансформація соціально-економічної моделі та політичних систем в умовах незалежності.
8. Держави Західної Європи: особливості політичного та соціально-економічного розвитку.
9. Країни Центральної та Південно-Східної Європи – трансформація економічної та політичної систем у 1990-х – на початку 2000-х рр.
10. Північна Європа: особливості соціально-економічного та політичного розвитку регіону.
11. Південна Європа: історія та особливості розвитку на сучасному етапі. США та Канада: особливості історичного та соціально-економічного розвитку.
12. Загальна характеристика азійського регіону.
13. Країни Східної Азії.
14. Країни Південно-Східної Азії.
15. Країни Південної Азії. Країни Західної Азії.
16. Загальна характеристика країн Африки.
17. Країни Північної Африки.
18. Країни Тропічної і Південної Африки
19. Латинська Америка як країнознавчий регіон.
20. Мексика й країни Центральної Америки.
21. Країни Карибського басейну.
22. Ла-Платські та Андські країни.

Список рекомендованої літератури:

1. Віденська конвенція про дипломатичні відносини. 18 квітня 1961 р. // Право зовнішніх зносин. Збірник документів. / Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. К: Видавничий дім «Промінь», 2003. С. 82 – 92. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/DKS/08.htm>
2. Віденська конвенція про консульські відносини. 24 квітня 1963 р. // Інформаційно-довідковий бюлетень з консульських питань. Київ, 1996. Вип. 1. С. 43–68. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_047
3. Віденська конвенція про представництво держав у відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/2010-10/Vienna_Diplomates_of_1975-E_0.pdf.
4. Двостороння безпекова угода між Україною та Сполученими Штатами Америки. 13 червня 2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/dvostoronnya-bezpekova-ugoda-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenimi-91501>
5. Закон України «Про дипломатичні ранги України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 4, ст.30. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/253-15>.
6. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010. № 40, ст. 527. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
7. Закон України «Про дипломатичну службу» (від 07.06.2018, № 2449-VIII) // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 26, ст.219). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
8. Конвенція про привілеї та імунітети ООН від 13. 02. 1946 р. // Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. – К : Видавничий дім «Промінь», 2003. С. 154–159; URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_150
9. Конвенція про спеціальні місії. 8 грудня 1969 р. // Право зовнішніх зносин. Збірник документів / [Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко]. К. : Промінь, 2003. С. 463 – 475; URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_092.
10. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. №. 30. Ст. 141. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
11. Консульський статут України. 2 квітня 1994 р. // Інформаційно-довідковий бюлетень з консульських питань. Київ, 1996. Вип. 1. С. 68 – 86. URL: <http://www.ukrconsul.org/ukr/statut.html>
12. Право зовнішніх зносин (Дипломатичне право. Дипломатичне право міжнародних організацій. Право спеціальних місій. Консульське право) : Збірник документів / [Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко]. К. : Промінь, 2003. 784 с.
13. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. 12 січня 2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-88277>
14. Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
15. Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт.
16. Бобровник В.М. Коляда О.В. Геополітична характеристика сучасного стану США. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 31. С. 10 – 18.
17. Борґ Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Х. : Фабула. 2019. 304 с.
18. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. –сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
19. Варуц Л.Д. Федералізм Канади: загальна характеристика та проблемні питання. *Virtus: Scientific Journal*. 2019. № 32 (March). Р. 242–246.
20. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2023. 264 с.

21. Ворона П. Особливості впливу політичних партій Узбекистану на розвиток парламентаризму та місцевої демократії в країні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 3 (30). С. 14 – 21.
22. Галушко В. П. Діловий протокол та ведення переговорів: Навч. посібн. / В. П. Галушко. Вінниця: Нова книга, 2002. 226 с.
23. Гладуелл М. Розмови з незнайомцями. Що слід знати про людей, яких ми не знаємо. К.: КМ-БУКС. 2020. 352 с.
доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
24. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.
25. Досвід та перспективи трансформації пострадянського простору в контексті інтеграційних та глобалізаційних процесів: збірник наукових праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доцента А. Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019. 278 с.
26. Дуна Н. Г., Ковтун Т. Д. Економіка Великої Британії в умовах трансформації відносин з ЄС. *Бізнес Інформ*. 2019. № 12. С. 57 – 62.
27. Європейський Союз в міжнародних відносинах/ В.В. Копійка, М. А. Миронова, С. О. Маковський та ін. К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. 560 с.
28. Зернецька О. В. Глобальна комунікація. К. Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2017. 350 с.
29. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л.Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
30. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
31. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
32. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія / за ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». 2020. 560 с.
33. Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. 176 с.
34. Історія дипломатичних відносин у ХХ сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с.
35. Історія міжнародних відносин (1914–2015): навч. посіб. для студентів ВНЗ, викл. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Л. С. Матлай; Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 140 с.
36. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. Львів:Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
37. Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
38. Калаур С., Фалинська З. Соціальна конфліктологія: Навч. посібник. Тернопіль: Астон. 2010. 360 с.
39. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету [Текст] : Навч. посіб. / Г. М. Калашник. К. : Знання, 2007. 143 с.
40. Козенко Р.В. Політична модернізація країн Центральної та Східної Європи: порівняльна характеристика. *Теорія та практика державного управління*. Вип. 3 (22). С. 1–6.
41. Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
42. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії / С. Корсунський. Харків: Vivat, 2021. 288 с.

43. Кочубей Л. Модернізація політичного режиму Франції: досвід для України. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2013. Вип. 3. С. 265 – 273.
44. Кочубей Л. Сучасні особливості зовнішньої політики Франції в умовах модернізації. *Наукові записки*. Вип. 1 (63). С. 93 – 113.
45. Країни пострадянського простору в умовах формування багатополюсного світу: історичні уроки та перспективи: збірник наукових праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доцента А.Г. Бульвінського ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. 268 с.
46. Країни пострадянського простору: виклики модернізації. Зб. наук праць. / за заг. ред. канд. іст. наук, доцента А. Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. 306 с.
47. Країни світу і Україна: енциклопедія: в 5 т. / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: Вид-во. «Фенікс», 2017. Т.1: Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / наук. редактор 1-го тому А. Г. Бульвінський. 2017. 564 с.
48. Країни Центрально-Східної Європи в умовах постсоціалістичної демократичної трансформації. Збірник матеріалів науково-теоретичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. 40 с.
49. Країнознавство: Підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. В.П. Крижанівський, М.С. Дорошко, В.І. Головченко та ін.; за ред. М.С. Дорошка. К.: «Знання», 2012. 439 с.
50. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С.Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
51. Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст.: у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К.: ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с. Ч. 2. 386 с.
52. Лефтеров В.О., Ігнатєва І. І., Цуркан О. В. Соціологія конфлікту // Навчально-методичний посібник (для студентів факультету психології, політології та соціології) О.: Фенікс 2019. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14472>
53. Лиман С. І. Історія міжнародних відносин та дипломатії (довестфальська доба) : навчальний посібник / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко. Суми : Університетська книга, 2024. 700 с.
54. Лівін М., Полудьонний І. Простими словами. Як розібратися у своїх емоціях. К. : Наш Формат. 2020. 224 с.
55. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Країнознавство: навч. посібн. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 264 с.
56. Мальський М., Мацяк М. Теорія міжнародних відносин : підручник / М. Мальський. [2-е вид., перероб. і доп]. К. : Кобза, 2003. 528 с.
57. Марущак, М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій. Львів, 2003.Бескид Біт, 2003. 303 с.
58. Мир та безпека. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації / Під заг. ред. Є. Габер, С. Корсунського, Г. Шелест. К., 2020. 107 с.
59. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підруч. / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
60. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
61. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
62. Міжнародні організації : навчальний посібник / за редакцією Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського. К. : ЦУЛ, 2003. 288 с.
63. Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник / Овчаренко О., Сухушина О., Земзюліна Н. Черкаси: Вертикаль, 2021. 302 с.
64. Онацький М Ю. Клани Туркменістану: історико-політичний аспект (продовження). *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. Збірник

- наукових праць. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. 2019. Вип. 2 (19). Ч. 2. С. 109 – 119.
65. Онацький М.Ю. Клани Туркменістану: історико-політичний аспект. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. Збірник наукових праць. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди.* 2019. Вип. 2 (18). Ч. 1. С. 115 – 127.
66. Онацький М.Ю. Республіка Таджикистан у системі міжрегіонального співробітництва на початку XXI ст. *Бізнес Інформ.* 2019. № 5. С. 43 – 49. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-43_49.pdf
67. Онацький М.Ю. Родоплемінні інститути як фактор суспільно-політичного розвитку Казахстану. *Humanities and Social Sciences. Science and education a new dimension.* 2016. IV. (16). – Issue 95. С. 7–14. URL: http://www.seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/hum_soc_iv_16_95.pdf
68. Онацький М.Ю. Соціально-економічні перетворення в Естонії в пострадянський період: досвід модернізаційних змін. *Бізнес Інформ.* 2020. № 12. С. 72–81. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-12_0-pages-72_81.pdf
69. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу – 2-е вид., доп. і переробл. К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 944 с. URL: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/suchasna-politychna-istoriia-krain-svitu-2e-vyd-dop-i-pererobl-tvorlova-k-nizhyn-vydavets-pp-lysenko-mm-2017-944-s.html>
70. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Post soveticum К.: Знання, 2010. 488 с.
71. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору: монографія / за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.
72. Памук О. Химерність моїх думок. Х. : Фоліо. 2017. 512 с.
73. Панасенко Г. С. Досвід модернізації країн Східної Азії та перспективи взаємодії для України. *Сучасне суспільство: Збірник наукових праць / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.* Харків, 2023. Вип. 1 (26). С. 62 – 78.
74. Панов А. Дипломатична і консульська служба. Підручник. Ужгород: РА «Шарк-аутдор», 2015. 112 с. URL: <http://www.alenpanov.org.ua/filelib/sou/201706161252530653.pdf>
75. Партико Н. В. Психологія конфліктів Л.: видавництво Львівської політехніки. 2019. 132 с.
76. Попов І., Іщенко Н., Щелін П. Конфлікти, що змінили світ. Фоліо. 2020. 186 с.
77. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914–1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
78. Регіоназнавство / Заг. ред. акад. НАН України Л.В Губерського, В.А. Смоля К.: Київ ун-т., 2014. 642 с.
79. Резніченко В. І., Михно І. Л. Довідник-практикум офіційного, дипломатичного, ділового протоколу та етикету. К., 2003.
80. Сагайдак, О. П. Дипломатичний протокол та етикет. Навчальний посібник. К.: Знання, 2006. 380 с.
81. Сардачук, П. Д., Сагайдак, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник / П. Д. Сардачук. К.: Знання, 2008. 295 с.
82. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2015. 563 с.
83. Станчев М. Г. Дипломатичний протокол та етикет. Навчально-методичний посібник. Харків, 2015. 96 с. URL: eprints.cdu.edu.ua/823/1/protokol.pdf
84. Станчев М. Г. Основи дипломатії. Навчально-методичний посібник. Харків, 2015. 55с. URL: http://karazinbook.univer.kharkov.ua/sites/default/files/stanchev_2_dipl7.pdf
85. Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
86. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442.

87. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів : Підручник / Є. Б.Тихомирова, С.Р. Постолюк. Рівне : Перспектива, 2017. 240 с.
88. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648–1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
89. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
90. Шинкаренко Т. І. Дипломатичний протокол та етикет. К., 2007. 296 с.
91. Berne Eric. Games People Play The psychology of human relationships URL http://rrt2.neostrada.pl/mioduszezewska/course_2643_reading_3.pdf
92. Carnegie Dale. How to win friends influence people? URL https://images.kw.com/docs/2/1/2/212345/1285134779158_htwfaip.pdf
93. Combs J. A. The History of American Foreign Policy from 1895. London: Routledge. 2015. 560 p.
94. European Union Politics, 6th revised edition/ ed.by Michelle Cini, Nieves Perez-Solorzano Borragan. Oxford: Oxford University Press, 2019. 568 p.
95. Policy-Making in the European Union, 8th ed./ H.Wallace, M.Pollack, A.Young. Oxford: Oxford University Press, 2021. 585 p.
96. Roett R., Paz G. Latin America and the Asian Giants. Evolving Ties with China and India. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2016. 336 p.
97. Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition. Oxford, 2019. 606 p.

Програму схвалено:

на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу № 11 від «17» березня 2025 р.

Програму погоджено:

на засіданні науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу», № 10 від «18» березня 2025 р.

на засіданні Вченої ради ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу», протокол № 15 від «18» березня 2025 р.

Голова фахової атестаційної комісії

Ганна ПАНАСЕНКО

Затверджено на засіданні Приймальної комісії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна протокол № 2 від 20.03.2025 р.

Директор ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

Відповідальний секретар приймальної комісії
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Ганна ЗУБЕНКО